

RAADSINFORMATIEBRIEF met beantwoording artikel 42 vragen

Van

college van burgemeester en wethouders

Vergadering van

5 maart 2024

Kenmerk

Z/24/066776 / D/24/137074

Portefeuillehouder

Jacques Rozendaal

Portefeuille

Onderwijs (incl. Huisvesting, leerplicht, leerling)

Opsteller

Heer, Cees de

Onderwerp

Openbaar basisonderwijs

Beantwoording van de vragen

Progressief Woerden

Een Open samenleving vraagt om een Openbare school

Zorg om Openbaar onderwijs – schriftelijke vragen (art. 42)

Inleiding

Voordat wij uw vragen beantwoorden, lichten wij de positie van de gemeente ten opzichte van het openbaar basisonderwijs kort toe.

Grondwet

De gemeente heeft formeel de grondwettelijke taak om te zorgen voor voldoende openbaar basisonderwijs in een genoegzaam aantal scholen in de gemeente (artikel 23, lid 3 en 4 van de Grondwet). Materieel is voor Woerden deze taak belegd bij Stichting Klasse.

Het bestuur (bevoegdheden en verantwoordelijkheden) van het openbaar basisonderwijs wordt uitgevoerd door Stichting Klasse (sinds 1 augustus 2008). Daardoor is onze (uw raad en ons college) invloed op het openbaar basisonderwijs zeer beperkt. Er is een uitzondering op de regel en dat is de bevoegdheid in te grijpen bij ernstige taakverwaarlozing door het college van bestuur of functioneren in strijd met de wet (dit geldt niet voor het bijzonder basisonderwijs). Daarmee trekt de gemeente aan de noodrem en neemt het stuur over. Deze situatie heeft zich nooit voorgedaan omdat hier geen aanleiding toe was.

Stichting Klasse

De gemeente heeft zichzelf op afstand geplaatst door per 1 augustus 2008 het bestuur van de scholen over te dragen aan Stichting Klasse (RV 08R.00077/RB 08R.00126). Daardoor heeft de gemeente voortaan een vrijwel zelfde relatie met het openbaar basisonderwijs als met het bijzonder onderwijs. Stichting Klasse kan zich in het overleg over de verdeling van de lokale (onderwijs) middelen, net als de overige schoolbesturen, als onbelemmerd belanghebbende presenteren.

Stichting Klasse heeft anders dan de gemeente Woerden, één doel en richt zich daar volledig op: het geven van openbaar primair en speciaal (voortgezet) onderwijs. Zij tracht dit doel te bereiken door middel van het in stand houden en stichten van openbare scholen voor primair en speciaal onderwijs. Op deze scholen moet kwalitatief hoogwaardig onderwijs worden geboden, rekening houdend met de belangen van de verschillende betrokkenen. Stichting Klasse communiceert daarbij met de samenleving. Ze speelt actief in op ontwikkelingen die voor de maatschappij en (de inrichting van het onderwijs op) de scholen van groot belang zijn (tekst artikel 3, statuten Stichting Klasse). Stichting Klasse heeft de expertise, tijd, middelen en aandacht om haar doel te bereiken. De stichting kan en mag zich daar,

anders dat de gemeente dit zou kunnen, volledig op richten.

Toezicht

Het toezicht van de gemeenteraad op het openbaar basisonderwijs, is op drie onderdelen in de statuten van Stichting Klasse opgenomen:

1. Door de benoeming van de leden van de raad van toezicht;
2. Door de bevoegdheid om in te grijpen bij ernstige taakverwaarlozing door het college van bestuur of functioneren in strijd met de wet. In dat geval kan de gemeenteraad zelf voorzien in het bestuur van Stichting Klasse, dan wel de stichting ontbinden (en zelf weer de rol van bevoegd gezag op zich nemen).
3. De gemeenteraad heeft een wettelijke goedkeuringsbevoegdheid met betrekking tot voorgenomen besluiten tot statutenwijziging of ontbinding van de stichting.

Vermeld moet worden dat de gemeente Woerden niet alleen Stichting Klasse in standhoudt. Woerden doet dit samen met de gemeenten Bodegraven-Reeuwijk, Gouda en Waddinxveen.

Sinds de overdracht aan Stichting Klasse in 2008 zijn twee andere bevoegdheden die uw raad had uit de statuten verwijderd, omdat de Wet op het primair onderwijs op die onderdelen is gewijzigd. Hierdoor is het openbaar basisonderwijs in Woerden verder op afstand van de gemeente geplaatst. Het gaat om:

1. De bevoegdheid van de gemeenteraad om de begroting en jaarrekening van de stichting goed te keuren c.q. er mee in te stemmen. De wetgever heeft in 2010 deze bevoegdheid belegd bij de raden van toezicht van stichtingen voor openbaar basisonderwijs. De raad van toezicht heeft daarmee in feite het operationele toezicht van de gemeenteraad op het vlak van financiën overgenomen. In de statuten van Stichting Klasse is om de informatiepositie van de gemeenten adequaat te waarborgen de bepaling opgenomen dat de gemeenteraden uit het voedingsgebied van de stichting, een exemplaar van de goedgekeurde jaarstukken met het jaarverslag ontvangen;
2. De bevoegdheid van de gemeenteraad een openbare school vrijwillig op te heffen. De Wet op het primair onderwijs is op dit punt in 2015 gewijzigd. Het nieuwe wettelijke systeem houdt in dat de stichting voor openbaar onderwijs kan besluiten tot opheffing van een openbare school en dat de gemeente vervolgens kan besluiten om deze school van de stichting over te nemen om deze school zelf in stand te houden.

Vragen en antwoorden

Op 19 december ontving Progressief Woerden een raadsinformatiebrief met de boodschap dat de Rembrandtschool de deuren sluit per 1 augustus 2024. Direct daarna, op 28 december kopte het AD: Rembrandt van Rijnschool in Woerden gaat dicht. Voor wie de raadsinformatiebrief nog niet had gelezen en waarschijnlijk voor veel inwoners van Woerden kwam dit bericht als een verrassing. Op 13 oktober 2022 is in de raad een motie aangenomen van Progressief Woerden, CDA en Inwonersbelangen waarin deze partijen het college oproepen in het consensus-overleg met de schoolbesturen de balans tussen openbaar en bijzonder onderwijs te bewaken en te bespreken met als doel een goede balans in Woerden. We maken ons zorgen of deze balans wel wordt gezocht. Derhalve heeft Progressief de volgende vragen:

1. *Welke stappen heeft het college de afgelopen 2 jaar genomen om de dreigende sluiting van de Rembrandtschool te voorkomen?*

Ons college heeft geen directe stappen gezet, gezien de bevoegdheden en mogelijkheden die de gemeente niet heeft. Wij hebben ons wel ingezet op versterking van het openbaar onderwijs in Woerden-Noord in het advies dat wij hebben gegeven over de bestuurlijke overdracht van De Kring aan Stichting Klasse per 1 augustus 2023. Het advies was onderdeel van de fusie-effectrapportage (artikel 64b, lid 2, sub j. van de Wet op het primair onderwijs: 'de fusie-effectrapportage bevat ten minste een weergave van (...) een advies van burgemeester en wethouders van de betrokken gemeenten over de wenselijkheid van de voorgestelde fusie.')

Ons college heeft positief geadviseerd over de fusie omdat de bestuurlijke overdracht als doel heeft basisschool De Kring in stand te houden. Het voortbestaan van De Kring versterkt het openbaar basisonderwijs in Woerden-Noord. Het aantal leerlingen van de Rembrandt van Rijnschool daalde de afgelopen jaren gestaag en had geen toekomst meer. Het was de bedoeling van Stichting Klasse dat De Kring op termijn het enige lespunt zou zijn in Woerden-Noord. Helaas is, zoals wij schreven in de raadsinformatiebrief, de daling van het aantal leerlingen in een stroomversnelling geraakt. Doordat het aantal leerlingen fors is teruggelopen en de verwachting is dat het aantal leerlingen in de toekomst niet zal stijgen, vond Stichting Klasse het niet verantwoord de Rembrandt van Rijnschool langer open te houden. Doordat De Kring blijft bestaan vervalt niet de wijksschool voor openbaar onderwijs, de scholen staan zelfs in dezelfde straat.

2. Is in het consensusoverleg gesproken over deze dreigende sluiting en welke mogelijke oplossingen zijn daaruit naar voren gekomen?

In het consensusoverleg is niet gesproken over de sluiting van de Rembrandt van Rijnschool. Het consensusoverleg komt in de regel twee keer per jaar bij elkaar. Zoals wij hebben geschreven in de raadsinformatiebrief over de sluiting van de school, daalde het aantal leerlingen de afgelopen jaren gestaag maar is het nu in een stroomversnelling geraakt. De tijd heeft Stichting Klasse en de gemeente ingehaald om het te kunnen bespreken in het consensusoverleg. Het was overigens niet te verwachten dat de andere schoolbesturen iets hadden kunnen betekenen om dreigende sluiting te voorkomen als het wel besproken was. De belangrijkste bijdrage die de schoolbesturen in het recente verleden hebben gedaan voor de instandhouding van de school, is de gezamenlijke keuze het taalonderwijs aan niet-Nederlandstaligen te concentreren op de Rembrandt van Rijnschool. Deze leerlingen worden hier ingeschreven en niet op de wijksschool. Dat is een substantieel aantal leerlingen maar te weinig om de school voor de lange termijn mee open te kunnen houden.

3. Op welke wijze bevordert het college de samenwerking tussen scholen van verschillende gezindte? Wat zijn hiervan de resultaten?

De gemeente bevordert de samenwerking tussen alle Woerdense basisscholen via het consensusoverleg (onderwijshuisvesting) en de Lokale Educatieve Agenda (passend onderwijs en onderwijsachterstandenbeleid). Binnen de LEA komen alle schoolbesturen een paar keer per jaar bij elkaar om elkaar te informeren, te ontmoeten en samen te werken aan onderwijskansen voor alle Woerdense kinderen. Mede door de LEA kennen scholen en schoolbesturen elkaar en weten ze elkaar sneller en vaker te vinden, zie ook het antwoord bij vraag 5. Als het gaat om onderwijshuisvesting, is de gemeente op dit moment met de schoolbesturen in gesprek over hoe basisscholen het beste over Woerden kunnen worden verspreid en bijvoorbeeld schoolgebouwen kunnen worden geclusterd als nieuwbouw of renovatie op de planning staat (Integraal Huisvestingsplan). Aanleiding hiervoor is het grote aantal relatief kleine scholen. Twee gesprekken hebben inmiddels plaats gevonden. Van oudsher kent elke wijk in Harmelen en in Woerden een openbare, een rooms-katholieke en een protestants-christelijke basisschool. Ook in de laatste nieuwbouwwijk Snel en Polanen is dat het geval. Van de zes wijken in Harmelen en Woerden met in totaal 20 basisscholen, hebben er twee geen openbare basisschool. Het rooms-katholiek basisonderwijs is in alle zes wijken van Harmelen en Woerden vertegenwoordigd en het protestants-christelijk onderwijs in vijf van de zes. Ons streven is de verscheidenheid op wijkniveau minimaal in stand te houden. De gemeente kan de bestaande aanwezigheid van scholen en samenwerking binnen de wijken echter niet afdwingen, maar wel stimuleren via het weliswaar beperkte instrumentarium dat de gemeente heeft (huisvesting en onderwijsachterstandsmiddelen). Scholen en schoolbesturen zijn zeer autonoom.

4. Welke stappen zet het college om te voorkomen dat in Woerden meer openbaar onderwijs verdwijnt.

De gemeente houdt geen openbaar onderwijs in stand en sticht ook geen nieuwe scholen, dat is de verantwoordelijkheid en bevoegdheid van Stichting Klasse. Stichting Klasse is een groot schoolbestuur met scholen in meerdere gemeenten. Een schoolbestuur met meerdere scholen biedt de mogelijkheid om individuele (kleinere) scholen zoals De Achtsprong, De Horizon en De Kring langer open te houden doordat ze over meer middelen en wettelijke mogelijkheden kan beschikken. Als een school bijvoorbeeld onder de opheffingsnorm komt waardoor de bekostiging door het ministerie stopt, kan een groter schoolbestuur als collectief een kleine school toch openhouden en wordt de dreiging van een eventuele sluiting opgevangen (gemiddelde schoolgrootte-regeling.)

Wij hebben Stichting Klasse gevraagd te komen met een toekomstvisie voor het openbaar basisonderwijs specifiek voor de gemeente Woerden en dat te delen met uw raad. Stichting Klasse is bezig met het opstellen van een nieuwe visie op haar scholenbestand in de vier gemeenten waar de stichting actief is en neemt Woerden daarin mee. De visie is al gedeeld met de gemeenschappelijke medezeggenschapsraad. Ook de raad van toezicht en het directieteam buigen zich er binnenkort over. Daarna wordt het door de stichting definitief vastgesteld en kan het worden gedeeld met de buitenwereld. Wij zullen in overleg met het presidium en de griffie, het bestuur van Stichting Klasse zo spoedig mogelijk uitnodigen om haar plannen voor het openbaar basisonderwijs in de gemeente Woerden toe te lichten in uw raad.

5. *Progressief Woerden is tegen verzuiling van de samenleving en gelooft in vanzelfsprekende integratie en begrip tussen bevolkingsgroepen als deze elkaar voldoende ontmoeten. Kan het college zich vinden in deze gedachte? Op welke wijze denkt het college verzuiling in het onderwijs tegen te gaan en integratie tussen de verschillende bevolkingsgroepen te bevorderen?*

Het Nederlandse onderwijssysteem – vrijheid van onderwijs en de financiële gelijkstelling (bekostiging van openbaar én bijzonder onderwijs) is vastgelegd in wetgeving. Dat is voor het college en de gemeente een gegeven. De praktijk is echter niet zo zwart-wit. Alle scholen in Woerden zijn voor elk kind toegankelijk. Scholen hebben verschillende identiteiten die van strikt tot niet strikt terug komen in het onderwijs en in het schoolleven. Ouders maken daarin een eigen afweging. Het college hecht aan een breed onderwijsaanbod in de hele gemeente. Daarbij gaat het om identiteit (levensbeschouwing) en specifieke onderwijsmethoden en – aanbod (bijvoorbeeld Jenaplan, Daltononderwijs, taalonderwijs en onderwijs voor hoogbegaafden en speciaal basisonderwijs).

De LEA heeft de wettelijke taak om overleg te voeren over onder andere het tegengaan van segregatie en het bevorderen van integratie. We hebben alle schoolbestuurders gevraagd in beeld te brengen waar zij tegenaan lopen. Op basis daarvan kunnen binnen de LEA afspraken gemaakt worden die helpen segregatie tegen te gaan en integratie te bevorderen. Voorbeelden waarbij al ingezet wordt op het bevorderen van integratie (en het voorkomen van onderwijsachterstanden) is dat we op peutergroepen waar voorschoolse educatie aangeboden wordt, streven naar maximaal de helft peuters met een risico op taalachterstand en minimaal de helft met peuters die dat niet hebben. Door samen te spelen, leren zij van en met elkaar. Nieuwkomers die uit de taalklas komen, stromen door naar de wijkschool waar zij zich eerder al aangemeld hebben. Hiermee beogen we te voorkomen dat alle kinderen naar dezelfde school uitstromen.

6. *Is het college net als Progressief Woerden voorstander van een eigen schoolkeuze voor alle bevolkingsgroepen in Woerden? Hoe spelen Woerdense scholen in op de verschillende identiteiten/achtergronden van leerlingen binnen de gemeente Woerden?*

Wij vinden het belangrijk dat ouders de keuze hebben voor openbaar én bijzonder onderwijs in hun directe omgeving. Ouders hebben het recht om zelf een school voor hun kinderen te kiezen. Overigens berust de vrijheid van onderwijs niet bij ouders maar bij schoolbesturen. Ouders kunnen wel zelf een school oprichten. Ouders mogen een school kiezen maar schoolbesturen mogen leerlingen weigeren (dat moet wel zijn vastgelegd in toelatingsbeleid). Wij zien hierbij wel een relatie met het voorkomen van segregatie (zie antwoord bij vraag 6.) Op alle Woerdense scholen geldt een open aanname beleid. Iedereen, ongeacht zijn of haar identiteit of achtergrond is welkom. Het college vindt het desalniettemin cruciaal dat er openbaar en algemeen toegankelijk (neutraal) onderwijs is om het recht op onderwijs en de leerplicht te kunnen faciliteren.

7. *Wat zijn de vorderingen m.b.t. uitbreiding van de Andersenschool?*

Wij zijn in gesprek met Stichting Klasse voor passende huisvesting. Daarbij wordt ook gekeken naar inwoning in een naburige school. Kortgeleden heeft een werkbezoek plaatsgehad met Stichting Klasse en een ander schoolbestuur. Het ruimtegebrek van de Andersenschool is een belangrijk onderwerp in de sessies over de scholenspreiding over Woerden (zie het antwoord op vraag 3). Voor de zomer 2024 moet er een duurzame oplossing worden gevonden.

8. *Wordt bij het zoeken naar oplossingen voor de Andersenschool ook expliciet gekeken naar het behoud van de identiteit van de Andersenschool als openbare school? Op welke wijze wordt die identiteit uitgedragen? Kan de Andersenschool ook rekenen op concentratie van haar activiteiten in een aantrekkelijke school met een moderne binnen-en buitenruimte?*

Wij vinden het spijtig dat de Andersenschool een wachtlijst moet hanteren. Hoewel er elders in Woerden voldoende plek is op het openbaar basisonderwijs, vinden wij het belangrijk dat kinderen in hun eigen wijk naar een openbare school kunnen. Afstand, sociale cohesie en verkeersveiligheid spelen hierbij een rol. Wij hebben voor alle basisscholen een hoog kwaliteitsniveau als het gaat om passende huisvesting vastgelegd in het Integraal Huisvestingsplan voor het onderwijs (IHP). Dat geldt dus ook voor het openbaar basisonderwijs. Hoe de identiteit van de school wordt uitgedragen, is aan Stichting Klasse.

9. *Op welke wijze zorgt de wethouder dat er een aantrekkelijk nieuw gebouw met voldoende ruimte binnen en buiten komt voor de openbare Jenaplanschool De Kring?*

Wij hebben zoals gesteld bij vraag 8, voor alle basisscholen een hoog kwaliteitsniveau vastgelegd in het IHP. In het IHP staat de nieuwbouw of renovatie voor De Kring gepland voor 2026.

10. *Dezelfde vraag geldt voor eventuele nieuw te bouwen openbare scholen in bijvoorbeeld Middelland?*

Wij hebben gesprekken gevoerd met Stichting Klasse over het vestigen van een openbare basisschool in Nieuw-Middelland. Het ging om het verplaatsen van een bestaande school. Het stichten van een nieuwe school is niet realistisch omdat niet duidelijk is op hoeveel leerlingen de komende jaren gerekend kan worden. Dat hangt af van het aantal en type woningen dat over een lange periode gebouwd zal worden. De leerlingenprognoses die elke twee jaar voor een periode van 18 jaar worden opgesteld, kunnen hiervoor niet worden gebruikt omdat het totale woningbouwprogramma niet bekend is. Er worden pas woningen gebouwd als de eigenaar van de bestaande kantoorpanden hiertoe besluit. De gemeente stimuleert dit maar heeft er niet de regie op. Aangenomen kan worden dat op basis van de huidige woningbouwplanning, er niet veel schoolgaande kinderen wonen of gaan wonen (mede daarom heeft uw raad besloten geen grond aan te kopen voor de bouw van een school in Nieuw-Middelland). Stichting Klasse wil begrijpelijkerwijs niet met een school naar de wijk verhuizen omdat niet kan worden gegarandeerd dat alle leerlingen meeverhuizen. Zonder voldoende leerlingen wordt een school niet bekostigd en/of in stand gehouden. Verhuizing zou onverantwoord zijn.

ProgressiefWoerden, Lilian Biber

Bijlagen

1. Schriftelijke vragen ex artikel 42 van het Reglement van Orde van de raad van Woerden 2022 (D/24/137721).